

Центральноукраїнський національний технічний університет

(повне найменування вищого навчального закладу)

Кафедра економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Кафедра екології, навколишнього середовища та здорового способу життя

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з науково-педагогічної роботи

Кириченко А.М

08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗАКОНОДАВСТВО В АПК ТА БЕЗПЕКА ДОВКІЛЛЯ

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 20 – Аграрні науки та продовольство

(шифр і назва напрямку підготовки)

спеціальність 208 – Агроінженерія

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Технічний сервіс сільськогосподарської техніки

(шифр і назва напрямку підготовки)

Факультет будівництва, транспорту та енергетики

(назва факультету)

2024-2025 навчальний рік

Розробники: д.ю.н., доцент кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності Костянтин ФОМІЧОВ, к.б.н., доцент, завідувач кафедри екології, навколишнього середовища та здорового способу життя Ольга МЕДВЕДСВА

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності
Протокол від « 28 » серпня 2024 року № 1.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри екології, навколишнього середовища та здорового способу життя
Протокол від « 29 » серпня 2024 року № 1.

Завідувач кафедри економіки, менеджменту та комерційної діяльності

(підпис) Тетяна РЯБОВОЛИК
(прізвище та ініціали)

Завідувач кафедри екології, навколишнього середовища та здорового способу життя

(підпис) Ольга МЕДВЕДСВА
(прізвище та ініціали)

Декан факультету будівництва, транспорту та енергетики

(підпис) Володимир ЯЦУН
(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Галузь знань <u>20 «Аграрні науки та продовольство»</u> (шифр і назва)	Цикл фахової підготовки	
Загальна кількість годин – 90	Спеціальність: <u>208 – Агроінженерія</u> (шифр і назва) Освітня програма: <u>«Технічний сервіс сільськогосподарської техніки»</u>	Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр:	
		1-й	1-й
		Лекції	
Тижневих годин навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній рівень: магістр	16 год.	2 год.
		Практичні	
		16 год.	2 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	86 год.
		Вид контролю	
		залік	залік

Мова навчання українська

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у здобувачів вищої освіти сукупності знань та навичок застосування нормативно-правових актів, які регулюють аграрні правовідносини та забезпечують охорону прав і виконання обов'язків суб'єктами вказаних відносин, а також забезпечувати ефективне управління екологічною безпекою сучасного виробництва та запобігати забрудненню навколишнього природного середовища. Це в свою чергу допоможе їм в майбутній професійній діяльності вірно застосовувати на практиці вищезазначені норми та вільно обирати свою модель поведінки в суспільстві, виконувати виробничо-господарські, природоохоронні та управлінські функції.

Завдання вивчення дисципліни є формування компетентностей відповідно до освітньо-професійної програми.

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі агропромислового виробництва та у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 3. Знання та розуміння предметної області та розуміння аспектів професійної діяльності

ЗК 4. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 1. Здатність розв'язувати складні управлінські задачі та проблеми в сфері сільськогосподарського виробництва.

ФК 10. Здатність організовувати процеси сільськогосподарського виробництва на принципах систем точного землеробства, ресурсозбереження, оптимального природокористування та охорони природи; використовувати сільськогосподарські машини та енергетичні засоби, що адаптовані до використання у системі точного землеробства.

ФК 13. Здатність використовувати нормативно-законодавчу базу з метою правового захисту об'єктів інтелектуальної власності, які розробляються та знаходяться в господарському обігу.

ФК 14. Здатність гарантувати екологічну безпеку у сільськогосподарському виробництві.

При вивченні дисципліни здобувач вищої освіти повинен набути наступні програмні результати навчання відповідно до освітньо-професійної програми:

ПРН 1. Володіти комплексом необхідних гуманітарних, природничо-наукових та професійних знань, достатніх для досягнення інших результатів навчання, визначених освітньою програмою.

ПРН 2. Розробляти енергоощадні, екологічно безпечні технології виробництва, первинної обробки і зберігання сільськогосподарської продукції.

ПРН 3. Знати, розуміти і застосовувати норми законодавства, що стосуються професійної діяльності.

ПРН 20. Розробляти і реалізувати ресурсощадні та природоохоронні технології у сфері діяльності підприємств АПК.

Набути соціальних навичок (soft-skills):

– здійснювати професійну комунікацію, ефективно пояснювати і презентувати матеріал, взаємодіяти в проектній діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни.

Змістовний модуль 1. Законодавство в АПК (викладач Костянтин ФОМІЧОВ).

Тема 1. Аграрне право, сучасний стан та напрямки його розвитку.

1.1. Аграрне право України як галузь права. Формування аграрного права, сучасний стан та напрямки його подальшого розвитку.

1.2. Поняття аграрного права.

1.3. Предмет аграрного права.

1.4. Методи правового регулювання.

1.5. Принципи аграрного права.

1.6. Система аграрного права.

1.7. Поняття та особливості джерел аграрного права.

1.8. Правова охорона ґрунтів та інших природних ресурсів у сільському господарстві.

1.9. Правове регулювання поведінки з відходами сільського господарства.

Тема 2. Суб'єкти аграрного права.

2.1. Поняття та класифікація суб'єктів аграрного права.

2.2. Поняття власності підприємств кооперативного типу.

2.3. Поняття власності аграрних підприємств корпоративного типу.

2.4. Правосуб'єктність аграрних підприємств кооперативного та корпоративного типів.

2.5. Правове становище державного та комунального с/г підприємства.

2.6. Правосуб'єктність аграрних об'єднань.

2.7. Правове регулювання приватизації державного майна в системі АПК.

2.8. Порядок реорганізації та ліквідації суб'єктів аграрного підприємництва.

Тема 3. Громадяни як учасники аграрних правовідносин.

3.1. Поняття права членства в с.-г. підприємствах кооперативного типу.

3.2. Права та обов'язки членів кооперативних с.-г. підприємств.

3.3. Поняття і особливості права засновництва та права участі громадян в с.-г. підприємствах корпоративного типу.

3.4. Права та обов'язки громадян у корпоративних с.-г. підприємствах.

3.5. Підстави, порядок, умови та правові наслідки припинення права членства та права участі громадян в підприємствах кооперативного і корпоративного типів.

3.6. Правовий статус найманих працівників у сільськогосподарському підприємстві.

Тема 4. Правове регулювання відносин купівлі-продажу сільськогосподарських машин.

4.1. Загальна характеристика правового регулювання захисту прав покупців сільськогосподарських машин.

4.2. Основні права покупців сільськогосподарських машин.

4.3. Основні обов'язки виробників, продавців, виконавців і покупців сільськогосподарських машин.

4.4. Гарантійне обслуговування сільськогосподарських машин.

4.5. Якість і комплектність машин.

Змістовний модуль 2. Безпека довкілля (викладач Ольга МЕДВЕДЄВА)

Тема 5. Загальні положення екологічної безпеки.

5.1. Основи екологічної безпеки.

5.2. Поняття «безпека» та «небезпека».

5.3. Норми екологічної безпеки.

5.4. Вплив сільського господарства на довкілля.

Тема 6. Нормативно-правова база забезпечення екологічної безпеки.

6.1. Державна система забезпечення екологічної безпеки.

6.2. Законодавча база забезпечення екологічної безпеки.

6.3. Екологічна політика в галузі екологічної безпеки.

Тема 7. Екологічні проблеми агропромислового комплексу.

7.1. Екологічні проблеми агропромислового комплексу.

7.2. Основні ланки систем землеробства та їх екологізація.

7.3. Мінімізація негативного впливу техніки.

7.4. Негативний вплив транспорту на екологію.

7.5. Мінімізація негативного впливу на довкілля під час виконання робіт з ремонту і технічного обслуговування с.-г. техніки.

Тема 8. Екологічний моніторинг та система екологічної інформації.

8.1. Екологічний моніторинг та його види.

8.2. Організаційна структура державного екологічного моніторингу в Україні.

8.3. Система екологічної інформації та статистика охорони довкілля.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		лекції	практичні	самостійна робота		лекції	практичні	самостійна робота
<i>Змістовний модуль 1. Законодавство в АПК (викладач Костянтин ФОМІЧОВ)</i>								
Тема 1. Вступ. Аграрне право, сучасний стан та напрямки його розвитку.	8	2	-	6	8	-	-	8
Тема 2. Суб'єкти аграрного права.	14	2	4	8	14	1	-	13
Тема 3. Громадяни як учасники аграрних правовідносин.	14	2	2	10	14	-	1	13
Тема 4. Правове регулювання відносин купівлі-продажу сільськогосподарських машин.	10	2	2	6	10	-	-	10
<i>Разом по першому модулю</i>	<i>46</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>30</i>	<i>46</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>43</i>
<i>Змістовний модуль 2. Безпека довкілля (викладач Ольга МЕДВЕДСВА)</i>								
Тема 5. Загальні положення екологічної безпеки.	8	2	-	6	8	-	-	8
Тема 6. Нормативно-правова база забезпечення екологічної безпеки	10	2	4	4	10	-	1	9
Тема 7. Екологічні проблеми агропромислового комплексу	14	2	2	10	14	1	-	13
Тема 8. Екологічний моніторинг та система екологічної інформації	12	2	2	6	12	-	-	12
<i>Разом по другому модулю</i>	<i>44</i>	<i>8</i>	<i>8</i>	<i>28</i>	<i>44</i>	<i>1</i>	<i>1</i>	<i>43</i>
Всього за семестр	90	16	16	58	90	2	2	86

5. Теми практичних занять.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
1	Практична робота 1. Особливості правового становища окремих суб'єктів аграрного права.	4	-
2	Практична робота 2. Виробничо-господарська діяльність сільськогосподарських товаровиробників та її правове регулювання в умовах ринкової економіки.	2	1
3	Практична робота 3. Державно-правове регулювання сільського господарства. Правові засади державної аграрної політики і державної підтримки сільського господарства.	2	-
4	Практична робота 4. Методи очищення нафтовмісних стічних вод в господарстві.	4	1
5	Практична робота 5. Інженерні рішення для очищення запиленого повітря.	2	-

1	2	3	4
6	Практична робота 6. Визначення коефіцієнта забруднення ґрунту.	2	-
	Разом	16	2

6. Самостійна робота

Самостійна навчальна робота здобувача вищої освіти розрахована на формування практичних навичок у роботі здобувача вищої освіти зі спеціальною літературою орієнтування їх на інтенсивну роботу, критичне осмислення здобутих знань і глибоке вивчення теоретичних і практичних проблем захисту населення.

Самостійна робота здобувача вищої освіти включає:

- опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу;
- вивчення тем або питань, передбачених робочою програмою для самостійного вивчення;
- підготовку звіту з виконаної самостійної роботи;
- підготовку конспекту вивченого матеріалу;
- підготовку до проходження рубіжних контролів.

Тематика завдань для самостійної роботи.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1	2	3	4
<i>Тема 1</i>			
1	Поняття та особливості джерел (форм) аграрного права. Класифікація джерел. Внутрішньогосподарські нормативні акти. Засоби удосконалення аграрного законодавства. <i>Література: [1-4].</i>	6	8
<i>Тема 2</i>			
2	Підстави, порядок, умови та правові наслідки припинення права членства і права участі громадян у підприємствах кооперативного і корпоративного типів. Наймані працівники у сільському господарстві. <i>Література: [1-4].</i>	8	13
<i>Тема 3</i>			
3	Професійний вибір громадян з питань створення фермерських господарств. Порядок та підстави набуття земельних ділянок для ведення фермерського господарства. Підстави та порядок припинення діяльності фермерського господарства. <i>Література: [1-4].</i>	8	12

1	2	3	4
<i>Тема 4</i>			
4	Об'єкти майнових прав державного сільськогосподарського підприємства. Правовий режим основних та інших фондів державного сільськогосподарського підприємства. <i>Література: [1-4].</i>	8	10
<i>Тема 5</i>			
5	Порушення компонентів природного середовища. Обмін потоками речовини та енергії. Взаємодія виробництва і природного середовища, впливи та збурення. <i>Література: [20-23].</i>	6	8
<i>Тема 6</i>			
6	Принципи екологізації сільськогосподарського виробництва. Виявлення шляхів впливу виробництва на компоненти навколишнього середовища. Екологічні принципи організації земельної території господарства. <i>Література: [20-23].</i>	8	9
<i>Тема 7</i>			
7	Планування природоохоронної діяльності. Методи алгоритми вироблення і підтримки управлінських рішень. Напрями мінімізації негативного впливу техніки на довкілля. <i>Література: [20-23].</i>	8	14
<i>Тема 8</i>			
8	Види екологічного контролю в залежності від уповноваженого суб'єкта. Структура органів державної влади, що здійснює відомчий екологічний контроль. <i>Література: [20-23].</i>	6	12
Разом		58	86

7. Методи навчання.

Методи навчання - це засоби взаємопов'язаної діяльності викладача і здобувача вищої освіти, спрямованої на вирішення завдань навчання, виховання і розвитку.

Особливістю деяких методів навчання у вищій школі є певна бінарність, тобто тотожність окремим формам організації навчального процесу. Це пояснюється багатофункціональністю педагогічних явищ та процесів. Так, лекція - це метод навчання і водночас форма організації навчання.

Методи навчання за джерелом знань поділяють на словесні, наочні, практичні.

Лекція як метод навчання має інформаційний характер, чіткий план. Структура лекції підпорядковується логіці предмета, вона не тільки стимулює конкретно-образне мислення, а й активізує логічне мислення слухачів, послідовно

з'ясовує всі пункти плану. Висунені в лекції ідеї викладають на високому рівні, але з урахуванням рівня підготовки слухачів, усі поняття та терміни пояснюють, аргументують, при цьому широко застосовують наочність, активізують увагу слухачів тощо. Предметом лекції має бути вивчення складних об'єктів, явищ, подій, процесів, що мають між собою зв'язки і залежності при-чинно-наслідкового характеру.

Наочні методи навчання: спостереження, ілюстрація, демонстрація.

Спостереження як метод навчання забезпечує безпосереднє сприйняття явищ дійсності, як-от: робота механізмів, систем тощо. Воно може проводитися безпосередньо або за допомогою спеціальних приладів.

Ілюстрація - показ ілюстрованих посібників (плакатів, карт, малюнків на дошці, таблиць тощо). Ілюстрація передбачає показ матеріалів у статичному вигляді.

Демонстрація - передбачає показ матеріалів у динаміці: демонстрація роботи приладів, технічних пристроїв, різного роду препаратів та дослідів, відеопрограми чи кінофрагменти та ін.

Виробнича (технологічна) практика як метод навчання застосовується для формування практичних, організаторських умінь та навичок, а в деяких випадках для проходження всієї виробничої ієрархії від робітника нижчої кваліфікації до фахівця з вищою освітою (інженера, педагога, агронома та ін.).

Методи навчання за ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача, самостійна робота здобувача вищої освіти (з книгою, курсова, магістерська робота).

Самостійна робота з книгою. Сутність цього методу полягає в організації самостійної роботи здобувача вищої освіти над друкованим текстом. Це самостійне вивчення за підручниками, посібниками та іншими джерелами тем і розділів, визначених викладачем для самостійного опанування. Ця робота вимагає певних записів:

- складання плану;
- запис у стислій формі основних положень матеріалу, що вивчається;
- конспектування - стислий виклад суті прочитаного;
- реферування - виклад якогось питання згідно з одним або кількома джерелами з обґрунтуванням власних міркувань;
- складання анотації прочитаного - подання стислої характеристики змісту книги, статті тощо;
- рецензування — складання критичного відгуку про матеріал, що самостійно вивчався.

Навчальні диспути чи дискусії як методи навчання базуються на обміні думками між здобувачами вищої освіти, викладачами та здобувачами вищої освіти. Ці методи сприяють формуванню вмінь мислити самостійно, виважено аргументувати свої думки та поважно ставитися до думок інших. Наукова

суперечка не лише поглиблює знання здобувачів вищої освіти, а й викликає особливий інтерес до навчання.

Методи стимулювання обов'язку і відповідальності. Мотиваційна сторона процесу навчання містить три групи мотивів: зовнішній (заохочування та засудження), змагальні (успіх порівняно з кимось або із самим собою), внутрішні (розкриваються як підґрунтя для плідної діяльності). Внутрішні мотиви забезпечують найбільш стійкий інтерес до навчання, отже, використання викладачем інноваційних технологій навчання активізує, цілеспрямовано розвиває та поглиблює пізнавальний інтерес, цьому ж сприяє залучення здобувачів вищої освіти до експериментальних досліджень. Мотив обов'язку і відповідальності формується також за допомогою пояснення соціальної значущості навчання, місця і ролі освіти в житті суспільства, держави, діяльності суб'єктів освіти тощо.

Практика свідчить, що всі методи взаємопов'язані та взаємозумовлені. Уміння застосовувати ті чи інші методи на практиці визначаються індивідуальним стилем діяльності викладача вищої школи, рівнем його науково-методичної підготовки, педагогічної майстерності тощо.

8. Критерії та засоби оцінювання.

Види контролю: поточний, рубіжний, підсумковий.

Методи контролю: спостереження за навчальною діяльністю здобувачів, усне опитування, письмовий контроль, тестовий контроль.

Форма підсумкового контролю: залік.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи здобувача вищої освіти протягом семестру.

Критерії оцінки заліку:

- «**зараховано**» – здобувач вищої освіти має стійкі знання про основні поняття дисципліни, може сформулювати взаємозв'язки між поняттями.

- «**незараховано**» – здобувач вищої освіти має значні пропуски в знаннях, не може сформулювати взаємозв'язку між поняттями, що вивчаються в курсі, не має уявлення про більшість основних понять дисципліни, що вивчається.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти при вивченні дисципліни «Законодавство в АПК та безпека доквілля»

Поточний контроль та самостійна робота																
Змістовний модуль 1.								Змістовний модуль 2.								Сума
T1	T2	ПР1	T3	ПР2	T4	ПР3	ЗК1	T5	T6	ПР4	T7	ПР5	T8	ПР6	ЗК2	
4	4	8	4	8	4	8	10	4	4	8	4	8	4	8	10	100
50								50								

Примітка: T1, T2...T8 – бали за вивчення теми, ПР1, ПР2...ПР8 – бали за практичні роботи, ЗК1, ЗК2 – підсумковий змістовий контроль

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. Методичне забезпечення.

1. Методичні вказівки до виконання практичних робіт з дисципліни «Законодавство в АПК та безпека довілля» для магістрантів спеціальності 208 «Агроінженерія» ОПП «Технічний сервіс сільськогосподарської техніки» /Укл.: К.С. Фомічов, О.В. Медведєва, О.В. Бевз. Під загальною редакцією Медведєвої О.В. – Кропивницький: ЦНТУ, 2024 – 43 с.

<https://dspace.kntu.kr.ua/handle/123456789/14633>

10. Рекомендовані джерела інформації.

1. Аграрне право: підручник / В.М. Корнієнко, Г.С. Корнієнко, І.М. Кульчій, Т.В. Курман та ін.; за ред. А.М. Статівки. Вид. 2-е, змін. Харків : Право, 2019. – 416 с.
2. Аграрне право: підручник / Долинська М.С., Заболотна Н.Я., Марич Х.М – Л.: Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка», 2021. – 481 с.
3. Аграрне право. Підручник. Видання 2-ге змінене. За редакцією А.М. Статівки. Харків : Право, 2019. 416 с.
4. Аграрне право України: навчальний посібник. [Т.Є. Харитоновна, І.І. Каракаш, Х.А. Григор'єва та ін.]; за ред. Т.Є. Харитоновної, І.І. Каракаша. Одеса: Юридична література, 2017. 436 с.
5. Аграрне право України: підручник / В. М. Єрмоленко, О. В. Гафурова, М. В. Гребенюк та ін.; за заг. ред. В. М. Єрмоленка. Київ: Юрінком Інтер, 2010. 608 с.
6. Сарапіна М.В., Андронов В.А., Артем'єв С.Р., Бригада О.В., Рибалова О.В. Забезпечення екологічної безпеки: підручник. – Х.: НУЦЗУ, 2019. – 246 с.

7. Харченко Б. І., Харченко Н. Б., Харченко О. Б., Цимбалюк В. І. Екологія: основи екології: навчальний посібник. Львів: Новий Світ-2000, 2019. – 232 с
8. Хилько М.І. Екологічна безпека України: навчальний посібник. – К.: КНУ імені Тараса Шевченка, 2017. – 267 с.
9. Бугай О., Бойчук Ю., Солошенко Е. Екологія і охорона навколишнього середовища. – К.: Університетська книга, 2018. – 316 с.
10. Екологічна безпека: навчальний посібник. Краснянський М.Ю. — К.: Видавничий дім «Кондор», 2018. – 180 с.
11. Екологічні основи збалансованого природокористування у агросфері : навчальний посібник / за ред. С. П. Сонька та Н. В. Максименко. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 568 с.

11. Основні законодавчі та нормативно-правові акти.

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>
2. Про державну підтримку сільського господарства України: Закон України від 24.06.2004 р. № 1877-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1877-15#Text>
3. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15.05.2003 р. № 742-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/742-15#Text>
4. Про фермерське господарство: Закон України 19 червня 2003 р., № 973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15#Text>
5. Кодекс України з процедур банкрутства від 18.10.2018 р. № 2597-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2597-19#Text>
6. Про затвердження типової форми договору (декларації) про створення сімейного фермерського господарства: наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 05.04.2019 р. № 177. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0438-19#n14>
7. Щодо порядку державної реєстрації сімейних фермерських господарств: лист Міністерства юстиції України від 25.11.2019 р. № 10575/8.4.3/32-19 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1057323-19#Text>
8. Закон України від 25.06.1991 № 1264-XII, «Про охорону навколишнього природного середовища» <https://ips.ligazakon.net/document/T126400>
9. Закон України «Про оцінку впливу на довкілля» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2059-19#Text>

12. Інформаційні ресурси.

1. Офіційний портал Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів. URL: <https://mepr.gov.ua/>